

forma *Baldowigo* en doc. de 941 (Mas, N. H. *Bna*. iv, 33), car bastaria admetre que una forma assimilada **Balkuwigia* s'hi havia pron.: *bəl-* o *bəl-*.

Fa sobretot molta impressió un *Vulvigia*, lloc antic de Segarra, perquè consta en un doc. tan antic com 1015 i es tracta d'un nom ja concretat com topònim: «*Vulvigia villa herema*» afrontat amb *valle Gavar* ('Gàver'), *Sudavo* ('Sedó') i *mons Calaf* (Font Rius, *C.d.p.*, § 12, p. 24.2). < WÜLFWIGIA format amb el fecundíssim WULF-: encara que aquest doni normalment *Gol-*, s'explica bé que restés *Vol-* per la força de la *-v-* següent recolzada; i el pas a *be-* també seria d'esperar en aquestes condicions (cf. *oltraça* > *oltránsa*, *clotell* > *clatell*). I realment almenys el masculí (WOLFWIG) està ben documentat en una font germànica tan ben coneguda com els MGH II (317: Först. 1636). Restem indecisos entre aquesta tesi i les precedents (sobretot **BILWIGIA* i *AMALWIGIA*), en espera de dades antigues del nom barcelonès que decidrien.¹

¹ En tot cas cal descartar del tot l'especulació que jo havia fet d'un hidrònim en *-ija* (del tipus discutit en els articles *Arija* i *Baussiuges*); car per més que no sigui lluny del curs del Llobregat, no hi ha indicatiu que hagi existit un corrent d'aigua d'aquest nom ni que aquest s'hagi aplicat al Llobregat mateix. Així com així, encara hauria calgut trobar base per a un radical pre-romà de forma *BELU-* o *BILU-*: perquè ja el significat descartaria pensar en els ibèrics *BEL-* 'negre' i *BIL* 'rodó', i quant a 'roig' ³⁰ o 'vermell' és *gorri* ibero-basc sense gens de proximitat fonètica. Fóra donar garrotades de cec, pensar en un *Bilu-* inicial de ignot significat que Schmoll ha assenyalat vagament en alguna inscripció més tartèssia que ibera.

BENA

Orònim molt repetit en les zones inter- i sub-pirenaica.⁴⁰

1) Terme d'Enveig, Cerdanya («hameau», Brousse, *Cerd. Fr.*, 233; *Benne* mapa del Min. Int.), oït 1935 o 1960 a Enveig.

DOC. ANT. Segona meitat S. XIII (Delcor, *Sefarad* ⁴⁵ 1966, 32-34); Ponsich (*Top.* 141) *Bena* 1290 i 1632, i «maso de la montanya de *Bena*» 1506.

2) Terme Cotlliure: «loco vocato a *Ces Benes*» (*InvLC*). Potser idèntic al «Coll de la *bénè*» que anoto a Argelers (xxv, 41).

3) Coll de la *Bena* te. St. Marçal, al SE. del poble, prop del Costó i del Coquiner (xxiv, 125.20 i 128.6).

4) *Pla de la Bena* te. Montferrer (xxiv, 87), probablement idèntic al que em donaren al Tec, amb el mateix nom, o el de *Pla de Rodes* (xxiv, 53.22).

5) *Collsabena*, pron.: *kəʎsəbénə* (oït així, allí mateix i a St. Hilari, 1925, 1958, mas i collada, de la carena que separa la Riera Major de la d'Osor, al peu S. de la muntanya de Fontsamellera. Ja consta en dos ⁶⁰

docs. de 980: «in Riodeperas, qui afr. Or. *Collo* de Guallo sive ad *ipsas Vennas*» (*Dipl. Cat. Vic.*, §§ 464 i 465, p. 388).

6) Paratge prop de *La Balsa* (E. d'Oliana) en un doc. de 1234 (SerraV., *BCEC* 1909, 65).

7) «--- usque ad *ipsa Benna*» afrontació de Santa Linya o de St. Llorenç, en un doc. de 1085 llegit a l'*Arx.* de Solsona.

8) *Coll de Venes*, collet en el te. de Belianes (J. Segura, *Misc. Folk.* 150.1).

9) També apareix amb variant *Benya*: «loch dit (*de*)la *Benya*» dos o tres cops en un cpbr. de 1560, però avui diuen *La Bena*.

10) Cingle de la *Béne* a l'alta vall de la Molina, te. St. Salvador de Prats de Molló (xxiv, 37).

11) Diferent de *les bénas*, també te. de Prats de Molló, camps damunt el vt. d'En Coma, entre Coll de Sous i Coll Danser (xxiv, 40.8).

12) *Lax bénas* te. Arboçols pda. de Marcèvol, prop del de Vinçà (xxvii, 36.21).

13) «*Les Benes*» lloc antic a l'alt Vallès, que ternenejava amb Castellterçol, Castellar i el Coll de Poses (Pladevall, *Castellterçol*, p. 112).

En tots els llocs on tenim la pronúncia moderna, i on es distingeix fònicament *ɛ* de *ɛ̃* tenim la pron. *bénə* amb *e* tancada, que postula una base *BĒNA* i descarta la possibilitat que es tracti de *VĒNA* 'via d'aigua' etc. La variant amb *-ny-* revela el mateix. I també la forma diftongada *La Biena*, *Les Bienes*, i *Comales-bienes* de l'alta Ribagorça que he detallat en *TopV Boí* I, 5.

En el departament de l'Aude aquest nom es presenta en massa, 18 casos en total, en les formes *Bena*, *La Bena*, *Les Benes*, la major part masos, llocs desapareguts, «lieux-dits»; tanmateix *La Bena* ancien fief ³⁵ c^o La Grasse, és *Bena* a. 1260, *Villabenda* 1521 (data tardana, en què *-ND-* s'havia canviat en *-n-* i abunden llavors les ultracorreccions); *Bena* a. 1269 te. Montirat. Escampats pels quatre àmbits del departament, i en part amb la grafia *La Vene* o *Les V.*, però aquestes són grafies modernes i de la zona on s'han neutralitzat *v* i *b*.

El significat orogràfic és quasi sempre, inequívocament, 'conca', o 'coll de muntanya', com detallo en el treball de Boí: i en *EntreDL* II, 71, 72; en el de Tregurà és un petit clot, generalment eixut, amb una devesa, que desaigua per l'esq. al Pontiró, prop de la confluència amb el Ter: és doncs una petita conca i no pas una canal o un torrent.

⁵⁰ *ETIM.* Com ja vaig indicar en aquests treballs ha de ser el cèltic *BENNA* 'cove, cistella, ventre d'un carro' (*REW* 1035), d'on la idea de 'conca de muntanya' o 'collada' (per la corba que formen els dos costats d'aquesta. És l'ètimon del fr. *banne*, i cf. el nostre *banasta*.

En un doc. de 1078, de la baixa Rbg., llegim en una afrontació de Casterlenas (prop de Graus) «vadit per *illa benda* usque ad illo puio de Arball» (*EEMCA* v, 515): estant sota un «puio» es comprèn que també és una vall o coma; però com que en aquesta zona el